

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

פרשת חוקת להתחיל טוב ולסיים מעולה!

אנו נמצאים כעת בתחילת החופש הגדול, זהו זמן של התחלה ושל סוף.

מצד אחד זו התחלת החופש הגדול, מאידך יש תחושה של סוף השנה, סוף הלימודים.

יש אתגרים של התחלות ויש אתגרים של סיומים.

רש"י מביא על הפסוק: "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי" (שמות י"ט, ה'), את דברי חז"ל:

"ועתה – אם עתה תקבלו עליכם יערב עליכם מכאן ואילך שכל התחלות קשות"

יש קושי בהתחלה, יש קושי בלהתניע, בלהיכנס למהלך טוב, אחרי שאתה בפנים בצדדים מסוימים, זה יותר קל, כי אתה כבר בתוכו, אתה כבר בפנים.

כך גם מבאר בעל האור החיים הקדוש את כפילות הלשון "שמוע תשמעו" –

"כי אם יתחיל לשמוע התורה, משם ואילך הוא יתאוה לשמוע עוד, והוא אומר אם שמוע עתה אני מבטיחכם כי תשמעו"

מעצמכם כשתטעמו טעמה, כאמרו: "טעמו וראו כי טוב ה'."

בצד הזה, תחילת החופש הגדול כמו כל התחלה הוא זמן קריטי להיכנס להרגלים טובים, לסדרים בונים ומקדמים, מי שייכנס לסדרים טובים, יחוש ויראה, איזה כיף, להתחיל את היום בתפילה ולימוד, איזה מספק זה שיש ביום עבודה והתנדבות, זמן משפחה וזמן חברים ועוד.

אך יש עוד קושי, שבעיניי הוא קושי יותר גדול, הקושי לסיים, הקושי לגמור את הדבר, קל להתחיל וקשה לסיים, אחרי שנה עמוסה עשייה עלולה להיות נטייה לשחרר, וזה בסדר לשחרר אבל לא יותר מידי, לא לוותר על עקרונות, על ערכים, על אידאליים, על לימוד ותפילה, על סיוע ועזרה, יש דברים שמהם אין חופש, כי הם חיינו ואורך ימינו, ואין חופש מהחיים.

את הקושי של הסוף אנו מוצאים בפרשתנו:

"וַיִּסְעוּ מֵהָר הַהוּא בְּדֶרֶךְ יָם סוּף לִסְבֹּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ"

החתם סופר שואל מדוע דווקא עכשיו, לאחר ארבעים שנה של מסע קשה, בשנה האחרונה, קצרה נפשם? "וַיִּסְעוּ מֵהָר הַהוּא בְּדֶרֶךְ יָם סוּף לִסְבֹּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ", ארבעים שנה אכלו זאת ופתאום לקראת הסוף נמאס להם? מסביר החתם סופר בדרשותיו שהק"מ האחרון של המסע הוא החלק הקשה ביותר, כבר אין כוח, כבר רוצים להגיע, כבר מחכים לשחרור, ואז מתרחשות התקלות והבעיות.

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

החתם סופר הוסיף - "וכן בגלותינו זה!"

ההתבוללות, העזיבה את התורה, התגברו מאד מאד בדור האחרון של הגלות, ומלווים אותנו עד היום. שנים רבות של סבל לא מונעים מקצרות הנפש כאשר מרגישים שהגענו לסוף הדרך. ואז הלחם נהיה לא טוב, והמים מלוחים, והדרך נהיית קשה. למרות שהדרך אותה דרך והלחם אותו לחם - הכל נראה קשה יותר.

בצבא ידוע הביטוי אס"ק - אווירת סוף קו/קורס, וידועות גם תוצאותיה הקטלניות, הכי הרבה תאונות מתרחשות בימים האחרונים.

גם הסטטיסטיקה של תאונות הדרכים היא מאד מאד חדה, רוב תאונות הדרכים מתרחשות בסוף יום העבודה, למעלה מ-40% מתאונות הדרכים מתרחשות בשעות החזרה מהעבודה, ורובם ביום חמישי, סוף שבוע העבודה, עוד נתון מעניין שרוב תאונות הדרכים מתרחשות בסמוך להגעה ליעד.

כי אז כבר הורדנו לחץ, שחררנו, הורדנו ערנות ותשומת לב, ואז מגיעות הנפילות, הטעויות, התאונות והחטאים. זה קורה בעוד ועוד תחומים, אם זה שמירת התזונה, ההימנעות מהיסחפות אחר מסכים, שעות סיום היום הם מועדות לפורענות.

לא לחינם, התורה, שתיאור מסע ישראל במדבר, מקדישה תשומת לב, להתחלה ולסוף, ואילו שלושים ושמונה השנים שבאמצע לא מוזכרות כלל.

חטאי ישראל מופיעים בתחילה ובסוף.

לכן המאמץ שלנו צריך להיות נתון לשתי הנקודות האלה.

אנו עכשיו בזמן מורכב שהוא התחלה וסוף, וממילא כאן צריך תשומת לב ומאמץ,

ואולי אם עסקנו בחופש הגדול נלמד עוד תובנה חשובה מהפרשה, יש בפרשתנו פרשייה קטנה, שבמבט ראשון נראית סתומה:

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרֹד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי: וַיֵּדַר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לֵאמֹר

אִם נָתַן יְתֵן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמְתִּי אֶת עֲרִיהֶם: וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֶתָּהֶם וְאֶת עֲרִיהֶם וַיִּקְרָא

שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה.

מלבד הקושי בהבנת פשט הפרשייה הזו, יש בה גם קושיה עקרונית וחמורה. הרמב"ן מלמד אותנו, שבאופן עקרוני, עם ישראל אמור לנצח בכל מלחמותיו. אם עם ישראל מפסיד במלחמה זה סימן שיש בו קלקול מסויים.

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

צריך אם כן להבין מדוע עם ישראל מפסיד במלחמה הזו. הקב"ה מבטיח לעם ישראל בשירת הים, שכל הגויים יפחדו מהם, ושהוא יכבוש למענם את הארץ במלחמה ניסית, לא יעמדו בפניהם לא ערים בצורות ולא ענקים, כיון שהוא חפץ להוריש את הארץ לבני ישראל. מדוע אם כן, עם ישראל מפסיד כאן, והכנעני אפילו מצליח לקחת שבויים?

אמנם, מצאנו בשתי מקומות במסעות המדבר שעם ישראל הפסיד - הראשון כאשר עמלק זינב בנחשלים, והשני במלחמת המעפילים. אבל במקומות האלו התורה מפרשת מהו החטא שגרם להפסד - במלחמת עמלק התלונות על המים גרמו לכך, ובמלחמת המעפילים חטא המרגלים גרם לכך.

בפרשתנו התורה לא מספרת על חטא כלשהו, ובהמשך הפרשה אפילו מתואר הניצחון המרשים של עם ישראל על הכנענים, שכנראה מעיד דווקא על מצב מתוקן של עם ישראל.

אז מדוע עם ישראל חווה הפסד?

מסביר הרב חיים סבתו, אנו נמצאים בתקופה מאד קריטית בתולדות עם ישראל, המעבר בין דור המדבר לדור הנכנסים לארץ.

אם רוצים להמשיך את התהליך שעם ישראל עובר, זה תהליך של התבגרות של הילד, שלב הגמילה מהתלות.

עם ישראל במדבר היה תלוי ב-100% בהנהגה האלוקית, במשה רבנו, הם מקבלים אוכל, מים והגנה, הם כל הזמן מקבלים תוכן רוחני, ונמצאים בקבלה מתמדת ללא יצירה, עשייה והנהגה.

ואז מתחיל תהליך הניתוק, תהליך הצמיחה וההתבגרות, ואהרן אחד משלושת מנהיגי ישראל נפטר, והעם עושה מיד מה שהורגל ופונה למשה, אז כמו בכל תהליך התבגרות, תפקיד המבוגר לתת לילד לנסות לבד, למרות שהוא ייכשל ויפול, וזה בדיוק מה שקורה, עם ישראל מפסיד, המחיר הוא עדיין בר שינוי, עם ישראל חש שהדבר תלוי בו, והוא מתחזק נודר נדר יוצא להילחם ומצליח.

רעיון זה מובע גם בהמשך הפרשה, לאחר מות מרים, שרים ישראל שירה על אודות הבאר, אך הבדל גדול ישנו בין השירה לשירה הים, שם ההתחלה הייתה 'אז ישיר משה ובני ישראל...', ואילו אצלנו – "אז ישיר ישראל את השירה הזאת", זהו התהליך שעוברים ישראל, תהליך של עצמאות, ממובלים למובילים.

הדברים הללו הם הקדמה יסודית לחופש הגדול, כפי שכותב הרב יוני לביא, במכתבו לנער לקראת החופש הגדול:

כולנו רגילים לחשוב שהחופש נוצר בגלל הלימודים. אין ברירה. הבן-אדם חייב לנוח, להתפרק ולהתרענן כדי שאחר-כך יוכל

ללמוד טוב יותר. כלומר, המטרה היא הלימודים, והחופש הוא רק האמצעי.

וזו פשוט טעות!

כי כל הלימודים, הוא רק אמצעי כדי להגיע למטרה - לחופש.

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

כי דווקא החופש הוא זה שדומה יותר מכל לחיים האמיתיים. חיים בהם אתה זה שקובע מה לעשות ומה סדר היום. הבחירה

איזה מין שבוע יהיה לך ואיך ייראו החיים שלך – נמצאת רק בידיים שלך.

ולכן דווקא עכשיו, כשנגמרו כל המבחנים והמתכונות של בית הספר, הגיע הזמן למבחן הגדול באמת.

אחרי כל התלונות והקיטורים על 'המסגרת המעצבנת שמכתיבה וכופה', בא הרגע 'לשחק במגרש של הגדולים'. להוכיח,

קודם כל לעצמך, ואחר כך - לעולם כולו - הנה, אני מסוגל לבד!

כלומר, בחופש זה הזמן הטוב ביותר לבדוק, איפה האדם באמת נמצא, מה חשוב לו, על מה הוא לא מוכן לוותר, החופש זה

זמן העצמאות!

יהי רצון שנזכה שהחופש הגדול, יהיה באמת גדול ויוביל לדברים גדולים!

שבת שלום!